

NAŠA MOČ

Naročnina znaša
 celoletna . . . K 4—
 pololetna . . . „ 2—
 četrtletna . . . „ 1—
 Posamezna št. „ 0'10

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Stev. 34.

V Ljubljani, dne 24. julija 1914.

Leto IX.

Sedanji politični položaj.

Nič kaj ni prijazno v Evropi. Nasprotstva med državami so se po balkanski vojski pomnožila, ne omilila. Da to razumemo, treba stvar prijeti pri njenem pravem koncu.

Dokler je na Balkanu vladal Turak, so sicer krščanski narodi ondi hudo trpeli, med velesilami v Evropi pa sta vladala kolikortoliko mir in prijaznost. Ves boj za Balkan se je izdržal v gospodarski konkurenci, ki so jo druga druga delale evropske države.

Ko so pa balkanski krščanski narodi Turčijo porazili, so se rodila usodna vprašanja. Glavno izmed teh je, kdo bo vodil balkanski vzhod, pravoslavna Rusija ali katoliška Avstrija? Za to zdaj gre in to je poglaviti vzrok sedanje strašne napetosti v Evropi. Avstrija slejkoprej teži po vplivu in ugledu na Balkanu in podpira vsled tega Bulgarijo, Rusija pa se poslužuje v svoje namene Srbije ter je zvalila k sebi tudi Rumunijo. Turk in Grk opazujeta po strani, kaj bo iz tega, sicer pa prežita drug na drugega, ker tudi Grki so se polakomili Carigrada.

Drugo vznemirjujoče dejstvo v evropskem položaju je nasprotstvo med Nemčijo in Francijo. Francozi ne morejo nikoli pozabiti, da so jim Nemci l. 1870. oteli deželi aljaško-lotarinsko. Francozi niso samo s tema dvema deželama, ampak še bolj z milijardami, ki so jih morali takrat Nemčiji kot vojno odškodnino plačati, položili temelj k mogočni in veliki Nemčiji, ki upira svojega pogleda že na Sredozemsko morje in Malo Azijo in zato tudi Rusijo draži.

Tretja nevarnost preti od angleškonomškega nasprotstva. Nemčija se je tako povzdignila, da se je angleška premoč na morju začela majati. Angleži so preje bili s svojim brodomjem kos skoro trem drugim državam, danes pa le še komaj dvema. Anglija pa mora biti na morju premočna, sicer je izgubljena, ker odtrgana od svojih kolonij po širnem svetu, ne pomeni ničesar več.

Vse druge reči, ki vznemirjajo svet, so spričo tega drugotnega in manjšega pomena. Tako laške želje na eni strani po avstrijskem Primorju, na drugi po francoski Savoji in po Valoni, rumunske težnje po Sedmograškem in srbski apetit na Bosno in Dalmacijo. Te želje bi lahko prezirali in bi se sploh tako ne razpasle, če bi ne bilo avstrijsko-ruskega, francosko-nemškega in nemško-angleškega nasprotstva. S tega stališča je tudi presojati sedanji ostri spor med Avstrijo in Srbijo radi sarajevskega zločina. Srbija je nasproti nam tako predrzna in nesramna, ker ve, da jo Rusija štiti in varuje, varuje

jo pa Rusija zato, ker je Srbija danes najboljše orodje v rokah Rusije za ustvarjenje njenih namenov na Balkanu. In ta konečni namen Rusije je: postaviti pravoslavni križ na carigrasko Ajo Sofijo ter tako zavladati kot mati nad vsem pravoslavnim krščanstvom, kolikor ga je na svetu.

Sedanji spor med Avstrijo in Srbijo se bo po vsej priliki še mirno rešil. Srbija bo konečno odnehala, ker Rusija še ni za vojsko pripravljena. Koliko bo odnehala, to je tudi odvisno od tega, koliko bo Avstrija popustila zaradi ljubelega miru, ki ga tudi naš cesar iskreno želi. Toda veliko takih sporov z balkanskimi sosedi pa ne bomo mogli več prenesti. Prej ali slej bo vendarle moral meč odločiti. In le meč bo rešil tudi jugoslovansko vprašanje. Trdno upamo, da so slavo in čast naše velike, katoliške, močne Avstrije in v blagor Slovencev, ki smo zvesti podaniki te države!

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

AVSTRIJSKA KRŠČANSKA STROKOVNA DRUŠTVA LETA 1913.

Osrednja komisija avstrijskih krščanskih strokovnih društev je objavila poročilo o delovanju avstrijskih kršč. strokovnih društev leta 1913. Poročilo izvaja:

Splošen gospodarski položaj leta 1913 je npravo zelo vplival na delavske organizacije. Predvsem čutijo strokovna društva kot gospodarske organizacije vsako izpremembo. To dokazuje, da delavske organizacije niso tuje telo v gospodarskem življenju, marveč da je v njih vkoreninjena potreba, da se delavstvo strokovno združuje.

Upanje, izraženo v poročilu o krščanskih strokovnih društvih l. 1912., da se bo položaj pojasnil na političnem polju in da bodo zato delavske organizacije napredovale, se ni izpolnilo. Vzroki so, ker se politične razmere na Balkanu še niso zjasnile. Nad dve leti že niso balkanske dežele došle do mirnega razvoja. Balkanska vojska s svojimi posledicami je vse te države iztisnila iz vrste velikih odjemalcev. Medtem ko so druge države, osobito Nemčija, Anglija in v zadnjem času osobito Italija znale si pridobiti velike naselbine in so z vplivanjem na carinsko politiko gospodarsko slabših držav dvignile svoje gospodarstvo, ni Avstrija nikdar zasledovala kolonialne politike, carinske pa sploh nezadostno. Politična kriza na Balkanu, kjer so dozdej pri nas blago jemali, je zadala naši domači industriji težke rane, katerih posledice bodo še dolgo učinkovale na

naše gospodarstvo in osobito na delavne in plačilne razmere delavstva. Številke naše zunanje trgovine nam dokazujejo, koliko da je naša industrija na Balkanu izgubila. Delo se je zato leta 1912. izdatno omejilo in se razmere tudi l. 1913. niso izboljšale. Tovarne, ki so počivale l. 1912. so počivale tudi leta 1913., omejitve obratov so ostale. Vsled velike brezposelnosti skozi dve leti so delavske organizacije veliko članov izgubile, da, uničene so cele skupine in onemogočena je skoraj agitacija.

Krščanska strokovna društva, v kolikor pripadajo osrednji strokovni komisiji krščanskih strokovnih društev, so l. 1913. izgubila 4524 članov. Izguba je nastala, da je veliko članov dobivalo vso podporo, ko jim je šla, a ker prispevkov niso več plačevali, so se morali črtati. Izvedla se je tudi vojaška mobilizacija, ki je zbrala več sto članov pod vojaško zastavo. Z ozirom na gospodarski položaj, ki je izključeval uspešno agitacijo, je izguba umljiva. Tudi druge organizacije poročajo o izgubah.

Ker so izstopila poljska strokovna društva, je nastala nadaljnja izguba 2850 članov, tako da je ostalo koncem decembra 1913 v centralni komisiji 37.237 članov v 28 organizacijah.

Razdelitev članov po kronovinah nam nudi sledeči pregled:

	Članov	V primeri z l. 1912
	Več	Manj
1 Dunaj	11017	— 887
2 Spodnja Avstrija (brez Dunaja)	3002	— 135
3 Češko	2643	— 795
4 Moravsko	3107	— 88
5 Šlezija	1629	— 307
6 Zgornja Avstrija	4687	— 334
7 Slognoško	1200	— 17
8 Štajersko	1218	1 —
9 Koroško	325	34 —
10 Tirolsko	3791	— 289
11 Predarlško	916	193 —
12 Dalmacija, Istra in Primorsko	634	— 64
13 Kranjsko	1544	— 103
14 Galicija, Bukovina	1189	— 1582
15 Druge pokrajine	335	— 201
	37237	228 4762

Sudetske dežele izkazujejo večje izgube kakor alpske dežele, ker so po krizi več trpele.

Izven centralne komisije so češke in poljske organizacije. Češke organizacije so izgubile 4928 članov, 18%. Koncem leta 1913. se je naštelo v 46 organizacijah 73.085 članov krščanskih strokovnih društev.

V denarnem oziru se je leto 1913. ugodno zaključilo. Dohodki so bili večji kakor izdatki za podporo. Premoženje se je pomnožilo za 56.211 K 23 vin. kljub krizam. Znašaliso:

Dohodki.	
1911	686.365 K 02 h
1912	776.997 „ 03 „
1913	804.197 „ 71 „

Izdatki.

1911	472.506 K 77 h
1912	535.211 „ 95 „
1913	511.003 „ 22 „

Dohodki se takole l. 1913 razdele:

	K	K
Pristopnine	4.764-30	
Prispevki	503.297-95	
Drugi dohodki	54.628-21	562.690-46
Premoženje glavnih blagajen leta 1912		241.447-25
		804.167-71

Prispevki so bili za 921674 K nižji kakor l. 1912.

Izdatki se takole razdele:

a) podpore za mezdna gibanja	K 20.312-04
podpore brezposelnim	53.283-27
popotne podpore	3.630-44
pravno varstvo	19.880-97
bolniške podpore	95.366-69
druge podpore	40.526-62
	K 233.000-03
b) izobrazba	71.210-60
c) drugi nameni:	
deleži krajnih skupin	49.976-98
agitacija in osrednji komisiji	43.354-34
osebna uprava	57.187-96
stvarna uprava	56.274-21
	K 206.792-59

Na glavo odpade od dohodkov:

	skupno	na doneskih
1913	K 21-60	K 13-51
1912	„ 13-20	„ 11-73
1911	„ 11-82	„ 10-83

V dohodkih in izdatkih ni razvidna uprava posebnega odpornega zaklada, ki ga nekaterne organizacije l. 1912. sem posebej upravljajo.

Kljub gospodarski krizi so bila stremljenja glede na izboljšanje plač in delavnih razmer uspešna. Osrednji komisiji pridružena krščanska strokovna društva so se l. 1913. udeležila pri 103 plačilnih gibanjih, med njimi 41 stavk, 1 izpor z dela s 3117 člani, 61 gibanj, 60%, se je mirno poravnalo. 57 mezdnih gibanj se je samostojno izvedlo, 46 skupno z drugimi organizacijami, v 45 slučajih je bila večina kršč. organiziranih. Vedno večjo važnost kršč. strokovnih društev pri mezdni gibanjih nam kaže okoliščina, ker je število samostojnih gibanj vedno večje.

Stavkalo se je v 14 slučajih radi plačilnih zahtev, 13krat se je stavkalo za krajšo delovno dobo, 4 za izboljšanje plače in za znižanje dela. Uspešna je bila stavka v 24 slučajih, 11 stavk je bilo delno uspešnih, 6 brezuspešnih, oziroma še niso bile 31. decembra končane. Doseglo se je, da so se plače nad 700.000 K zvišale, da se je delo za 110.000 ur skrajšalo in v sedmih slučajih se je dosegel dopust in druge ugodnosti.

Sklenilo se je 20 novih pogodb, vseh tarifnih pogodb je bilo l. 1913. sklenjenih 128.

Kako so ujeli roparja Vasqueza.

Angleško C. Richardson. — Slovensko dr. J. K.

Ko sem tako ležal, me je ena reč vznemirjala. Spredaj me je pač zakrival Pepitino zabojo iz bivolove kože, toda od zad sem bil brez varstva. Ko bi bila Rozalija od te strani prišla, bi bilo silno nevarno. Ali naj bi se Vasquez kot mačka priplazil in zagledal moje truplo, potlej bi na tem svetu ne imel več prilike ga videti. Nekaj časa sem se s to mislijo bolj in silnejše pečal, nego s tem, kaj delajo banditje.

Tu se mi je pa nudila naglo posebna prilika zagotoviti si skrivališče. Može so začeli pečati meso; na ogenj so naložili več hoste, ki je delala velik šum; pečenka je tudi cvrčala in tako je bilo dovolj varno, da sem začel svoje delo.

Začel sem rezati s svojim lovskim nožem bivolovo kožo na tisti strani zaboja, katera je bila obrnjena proti meni. Šlo je počasi in težko, ker je bivolova koža silno trda in nad palec debela. Ko sem na vrhu ob strani napra-

vil luknjo, sem vtaknil klino vanjo ter jo potegnil do konca podolgota in ob straneh. Tako sem imel na svoji strani zabojo odprt. Pristrčno sem želel, da bi zabojo ne bil poln, da bi lahko njegova vsebina ostala v njem in se ne zvalila po travi. Brž sem zasledil, da je bila komaj polovica zaboja polna. Ogledal sem še okrog sebe in zlezal v zabojo; po dolgem se pač nisem mogel stegniti, toda ker je bil precej širok in visok, sem se vendar stlačil notri. Hotel sem videti proti ognju; zato sem na nasprotni strani na sredi naredil luknjo, toda visoka trava mi je vse zakrila. Ravno sem hotel napraviti novo linico višje, ko začujem stopnje v svoji neposredni bližini. Brž sem nehal z nožem, pogledal skozi luknjo in videl Rozalko komaj šest črevljev od sebe. Zapuščala je taborišče in se izgubila v gozdu.

Nekaj minut kasneje zopet začujem stopnje od druge strani. Tam nisem imel linice, zato nisem vedel, kdo prihaja in nekaj trenutij sem bil tako vznemirjen, kakor še nikoli v življenju ne.

Mučil sem se z mislijo, ali je prišel banditski poglavar ali ne. Živce

skrajno napete sem poizkušal zavaroovati se za slučaj, da mu je Pepita odpuščala in izročila ključ od zaboja; ležal sem na hrbtu, v obeh rokah samokres pripravljen takoj ustreliti, ko se odpre pokrov in pokaže banditov obraz nad menoj.

Stopnje so bile tik mene, ključ se je obrnil v težki ključavnici poleg mene. Zadržal sem sapo; smrt je bila v ozračju. Pokrov je odnehal in se odprl in tu sem zagledal nad seboj Pepitino lice.

Za trenutje je osupla; zgrabila je moj obleko; tu je mesečina obsvetila moj blede obraz, ona je pa potegnila kvišku svoje roke in skočila nazaj.

»Vse je izgubljeno,« sem si mislil, ko sem videl njeno prestrašenost, toda, hvala Bogu, zbežala ni. Ko sem ji dal znamenje, da živim, je prišla bližje preplašenih oči. Sreča je bila zame, da je tema vkljub mesečini, ki jo je tupatam prodirala, dovolj zakrivala njeno telo.

Zašepetal sem ji, naj bo mirna. Zvedel sem, da je prišla iskat gorkejšo ogrinjalo v zabojo, ker ji je bilo mraz. Povedala mi je, da je Vasquez v neki bližnji votlini, kjer ima spravljene mnogo

naropanih reči. Drugi banditje so ga čakali, da pride prav kmalu.

Tajno pot, po kateri je imel priti v taborišče, je povedal Pepiti Chavez, ona pa meni. Kako je mogla uspešno zakriti svoja sedanja sovražna čuvstva proti Vasquezu pred njegovimi banditskimi tovariši, to more razložiti samo Meksikanka. S pridržavno sapo, zgovorna v svoji strasti mi je povedala na uho, da jo smatrajo za eno Vasquezovih ljubljenc. Spoznal sem pa, da bo moral Vasquez paziti nase. Če ga sreča na njegovem skrivnem potu; žaloigra bo kakor tudi, če se sestane z Rozalijo.

Silno pazno sem poslušal, ko mi je Pepita pravila o votlini, od katere se Vasquez sam vrača. Sklenil sem, da grem nadenj. Če bi šlo po sreči, bi ga morda vjel in pripeljal v San Jozé, kjer bi ga sprejela pravica belih mož, in bi dobil kazni, ki jo je tako zelo zaslužil. Bila je ugodna prilika.

Komaj sem dvignil svojo roko in se oprl ob odprti pokrov, da bi se oplupil iz zaboja, je že položila Pepita svojo roko na moj obraz.

Blagajniške razmere osrednji komisiji priklopljenih zvez.

	Stavilo, ali- nov koncem leta 1913	I z d a t k i													Saldo 31. dec. 1913	Promo- ženje 1913
		Dohodki s saldom 1912	Mezina gibanja	Brez- poselne in potne podpore	Pravno varstvo	Bolniška podpora	Mrt- vaščina in iz- redna podpora	Časo- pisje in iz- obrazbo	Deleži krajnih skupin	Agitacija in stro- kovna komisija	Osebnost uprava	Stvarna uprava In- ventura	Izdatki			
Peki	2332	54269 36	—	14765 50	212	3002	920	4746 82	3066 12	3545 46	3580	6721 46	40560 16	13709 20	15493 20	
Stav. in kamnodelav.	645	8998 48	773 45	—	—	146 32	58	860 43	625 20	1369 26	1574 60	1327 18	6734 44	2264 04	3589 71	
Rud. in solinski delav.	1060	14896 58	708	—	—	132	3354 94	260 60	3073 32	1552 18	1219 47	1945 04	13446 41	1450 17	3401 24	
Železničarji	9283	146721 81	—	—	14175 69	—	28652	21798 74	12383 49	9354 55	9987 21	14968 52	112320 20	34401 61	46734 23	
Prekajevalci	885	89409 27	—	2153	455 17	—	—	112 64	—	64 20	125	8445 62	11355 63	78053 64	81438 03	
Gostilničarski pomoč.	850	68813 12	—	110	94 94	10538 16	2653 70	4665 63	6006	2565 17	4123	3288 76	34045 36	34767 76	36469 90	
Občinski uslužbenci	2001	29396 06	—	540	—	6441 80	770	1226 80	—	2156 52	2121 54	3288 20	16644 86	12751 20	12751 20	
Trg. pom. in prom. del.	706	5617 88	204	369 92	—	632 22	50	1359 76	448 33	721 49	490	720 38	4986 10	631 78	2831 78	
Domači delavci	245	1580 36	—	—	—	—	5	10	—	—	—	383 06	398 06	1182 30	1182 30	
Lesni delavci	1569	46228 31	786 75	6249 86	392 49	4793 88	677	3630 84	3594 21	3376 90	3695	2398 07	29595	17033 31	27177 11	
Kmečki delavci	290	2135 46	—	15	—	265	25	360	70	351 90	603	129 23	1817 13	318 33	516 83	
Usnjarski delavci	442	7356 48	265	1233 40	35	504 88	62	601 71	401 86	1011 76	1180	374 66	5670 27	1696 21	3182 74	
Kočijaži	602	25363 58	—	1723 20	2186 86	3666 90	1027 10	3390 83	2647 38	200	3665	1937 56	20444 83	4918 75	9801 75	
Kovinarji	1014	19064 99	177 50	888 52	404 81	590 56	195 70	3759 61	1408 98	1409	2403 02	762 94	12300 64	7064 35	14025 77	
Papirno delavstvo	261	5827 31	—	701 20	30	297 80	13	663 34	311 02	939 66	1050	575 95	4581 97	1245 34	1979 34	
Krojači	596	7098 01	738 50	1973 56	12	257 90	183	765 40	618 75	875 18	1179 80	216 38	6820 47	277 54	2178 72	
Tobačni delavci	6004	141587 66	—	—	634 50	52990 84	1227 40	9448 84	9343 11	3452 78	6187 09	3594 13	86878 69	54708 97	70895 11	
Telefonski delavci	70	5407 92	—	64	—	289 10	210	395 25	—	454 41	—	658 09	2070 85	3337 07	3975 69	
Tekstilni delavci	7418	105716 45	16339 08	25240 77	984 71	5915 84	1829 12	8799 05	7399 79	9654 07	13288 80	3312 16	92763 39	12953 06	24271 72	
Druge organizacije	904	18278 62	318 90	895 78	130	1677 55	708	1541 59	100 56	632 56	637	1226 82	7868 76	10409 86	11361 17	
Skupaj	37237	804167 71	20312 04	53913 71	19880 97	95366 69	40526 62	71210 60	49976 98	43354 34	57187 06	56274 21	511003 22	293164 49	373257 54	

Organizacija državnih in občinskih delavcev so dosegle marsikatero izboljšavo. Tobačni delavci in telefonski delavci so dosegli izboljšanje za posamezne skupine. Za rudarje se je doseglo izboljšanje plač v državnih rudnikih.

Slovenskim abiturientom!

Zapuščate srednjo šolo z njenim disciplinarnim redom. Za vami je mladostna doba, ko ste potrebovali krepke roke, da vas je vodila. Z maturitetnim spričevalom ste dobili vstop na akademski tla. Hrepeneči po svobodi, ki jo je Stvarnik zapisal umnemu bitju v srce, se boste odločili za svoj poklic in življensko misijo. Veliko mesto vas bo objelo in vabilo s svojim materialističnim svetovnim nazorom; poklone vam bodo delali nasprotniki krščanstva ter vam skušali nadomestiti mladostne ideale s psevdoideali, dobro vedoč, da mlad človek brez upa v prihodnost, ni mogoče veselja do dela sedanjosti. Taki psevdoideali so kako sejanje žita na kamen: Pusta vsakdanost jih razblini in mladi možje v najboljšem cvetju postanejo starci-obupanci. Pri nas je drugače! Mlade ideale gojiti, jim dati novega življenja, da se izpopolnijo in udeležijo, je naše stremenje. Z Bogom hočemo delovati za slovenski rod, z Bogom vršiti vse svoje delo, zato se zavedamo, da

Nezmagana mi četa smo,
Brez straha in trepeta smo.

Katoliška inteligenca se šele ustvarja na Slovenskem; naloga naših akademskih društev je, da jo pokrepijo in ji dovajajo novih moči. Kdor je z duhom in srcem naš, k nam! V družbi je moč in vzgoja značajev. Vsi, ki ste v srednji šoli svoje versko prepričanje ohranili, pridite, da ga v velikomestnem viharju utrdite! Hinavstva ni med nami; praktično krščanstvo zahteva samozatajevanja in žrtve, zato nima obstanka v naših društvih, kdor tega ni zmožen. Akademski leta so najlepša baš raditega, ker tvorijo inteligentno prago v življenje. Katoliških, samostojnih in svobodnih inteligentov nam je pa danes v domovini bolj treba kakor kdaj poprej. Zato vas kličemo, katoliški abiturienti, da se pridružite in nam prinesete novega ognja. Več luči, več življenja! — Za »Slovensko dijaško zvezo«: Ivan Prijatelj, phil., t. č. predsednik, Ivan Stanovnik, iur., t. č. tajnik. — Za »Danico«: Ivan Zgur, med. vet., t. č. predsednik, Vekoslav Rigler, med. vet., t. č. tajnik. — Za »Zarjo«: Ivan Drobnič, med., t. č. predsednik, Nace Širca, iur., t. č. tajnik. — Za »Dan«: Joško Copic, phil., t. č. predsednik, Heri Hirschman, iur., t. č. tajnik.

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

Črna. Društvo »Vzajemnost« priredi dne 2. avgusta 1914 po drugi sv. maši javno zborovanje na katerem govori govornik iz Ljubljane »o sarajevskem zločinu«. Po blagoslovu pride na vrsto tudi poročilo o ljudskem zavarovanju. Vabljeni vsi, ki se zanimajo. Zborovanje se vrši v novih društvenih prostorih. — Odbor.

Idrija. V žgalniškem oddelku se nahaja oseba, ki pozna svojega polit. nasprotnika tudi med delom in obrača po tem tudi svoj veteranjak. Zgodilo se je pred kratkim, da sta se šla dva delavca pritožiti radi šikaniranja, ker sta zapostavljena. Ko prideta v pisarno k nekemu Sokolu P. L. in ga vprašata, zakaj sta prestavljena k drugemu delu; se je odgovor glasil: »Pa jaz sem za to, da bo tako ostalo.« Vprašamo slavno pisarno v žgalnici, ali je največja inštanca za pritožbe pri gosp. Sokolu P. L. in ali ni več pri g. svet-

niku Slaviku? Prosimo pojasnila, da se bomo vedeli obračati v slučaju pritožbe. — Več žgalniških delavcev.

Idrija. V Idriji se je vršilo pred kratkim več shodov. Strokovna zveza je imela v preteklem času dva shoda. Na prvem shodu se je podalo gradivo za na anketo J. Kavčiču kot zastopniku idrijskega delavstva k enketi na Dunaj za nezgodno zavarovanje. Na drugem shodu je pa podal zastopnik svoje poročilo o pripombah, ki se mu jih je bilo izročilo na prvem shodu. Delavstvo je bilo zadovoljno z zastopnikom J. Kavčičem. Istočasno pa so tudi imeli obakrat soc. dem. shod in sicer prvi shod je bil protestni, ker je poklican kot zastopnik na anketo naš zastopnik J. Kavčič. Na drugem shodu je pa poročal neki nepoznani sociolog gosp. Čobal. Imel je veliko povedati o nezgodnem zavarovanju (a šele potem, ko je stvar bila končana, poprej niso imeli pripombe, da bi dali našemu zastopniku J. Kavčiču). Jezil se je, da ni nič govoril in nič naredil naš zastopnik pri enketi, na drugi strani je pa povedal, da je imel zastopnik svojega tolmača. (Ko bi bila imela občinska deputacija s Stravsom na čelu tolmača na Dunaju, ko je šla radi odprave idrijskih grabelj, bi jih sedaj podirali, tako jih pa še sedaj popravljajo.) Torej g. Čobal tolmača imeti je dobro. Povedal je tudi g. govornik, da so še poskrbeli, da nobeden naš član ne bo prišel v odbore te zavarovalnice. Kakor smo čitali, se je to udeležilo. Povemo na ljubo g. Čobalu, da je v tistem odseku, ki je sklepal in koval zakon za nezgodno zavarovanje tudi sedel č. g. dr. Krek in da gre temu možu največja zasluga, da je zakon izšel res še precej v prid delavstvu. Govornik pa je lagal, da sosklepali zakon samo socialisti.

POROČILO ŠTAJERSKEGA TAJNIŠTVA J. S. Z.

Dne 17. julija se je vršila sodna obravnava v Konjicah zoper razgrajča nemčurja iz Loč Krautsdorferja, ki je razgrajal na shodu Jugoslovanske Strokovne Zveze, na Zbelovem dne 29. junija. Obravnava je bila jako interesantna. Nemčur Krautsdorfer je tožil gospoda Simona Groseka, gosp. Groseka pa Krautsdorferja. Razgrajč Krautsdorfer je dobil svoje zaslužno plačilo. Obsojen je na pet dni zopora in mora poravnati vse sodniške stroške. — Sedaj tožita g. dr. Veble in g. Vekoslav Zajc Krautsdorferja in Fsiha radi razžaljenja časti, ker sta zmerjala oba omenjena govornika s faloti, Srbi in slovenskimi psi. Tožen je tudi Karol Tihec, ki je osebnost napadel g. Zajca. V kratkem dobijo tudi ti svoje zaslužno plačilo.

Sv. Lovrenc na Dravskem polju. V nedeljo dne 19. julija je priredilo štajersko okrožje Jugoslovanske Strokovne Zveze shod popoldne ob 3. uri v čitalnici. V. č. g. kaplan Alojzij Sagoj, otvori zborovanje, ter podeli besedo okrožnemu predsedniku J. S. Z. Franju Zebotu, ki je v lepih besedah orisal pomen organizacije. Na to je govoril tajnik V. Zajc in Simon Bežjak iz Cirkovc. Pristopilo je več novih udov k Zvezi!

Predloga o socialnem zavarovanju in njene posledice.

Nemški krščansko socialni poslanec dr. Anton Jerzabek piše med drugim:

8. julij 1914 pomenja mejnik na poti socialno političnega razvoja naše domovine. Socialno-zavarovalni odsek je namreč ta dan dovršil svoja posvetovanja. Zdaj ima zadnjo besedo poslaniška zbornica. Vsekakor se mora počakati, če bo obstrukcija prepustila razpravljati o tej predlogi. Upati je, če

pride socialno zavarovanje na dnevni red v kaki prvih sej zbornice jeseni, da se bo o njem moglo razpravljati.

Optimisti upajo, da postane socialno zavarovanje že leta 1915. postava. Ob znanih razmerah v zbornici pa nekoliko črnodelstva ne škoduje. Dobrega bi nova postava veliko storila, ker se zavarovanje glede na boleznin glede na nezgode zelo razširi. Zdaj je glede na boleznin in glede na nezgode zavarovano večinoma le industrijsko delavstvo, po novi postavi bo zavarovano tudi poljedelsko in domače delavstvo. Podvrženi pa ne bodo ti delavci le bolniškemu in nezgodnemu zavarovanju, marveč dobivali bodo po dokončanem 65. letu svoje starosti tudi starostno prekrbino, ki jim bo omogočila brezskrbno starost, ne da bi bili na podpore občine navezani. Posli bodo tudi preskrbljeni. Nadalje bodo za slučaj starosti zavarovani tudi tisti, ki imajo letno nad 1200 kron dohodkov, če so tudi samostojni, če bodo 200 tednov plačevali 200 tednov prispevke.

× × ×

Splošno znano je, da je predvsem zasluga našega očeta dr. Kreka, da je odsek socialno zavarovanje rešil.

Slovenski železničar.

Gibanje med laškimi železničarji. Kakor vsa znamenja kažejo, utegnejo laški železničarji z njihovim štrajkanjem pošteno pogoreti, to pa le vsled needinosti med njimi samimi. Kakor pri nas, tako ima tudi tam osobje svoje zastopstvo, ki ga imenujemo pri nas personalno komisijo, tam pa parlamentino. In v tem parlamentinu je nastal usodepolen razdor. Na eni strani stoji zmernejši federalisti, na nasprotni pa sindikalisti. Da se bomo razumeli, si moramo najpoprej pojasniti, kaj so eni in kaj so drugi. Federacija je enakopomenbna z našo koalicijo, to je sporazumen nastop vseh organizacij skupaj, torej »Zveza«. Sindikatisti so pa element posebne vrste, ki ne pripadajo nobeni organizaciji; z našim parlamentarnim izrazom bi ga lahko imenovali »divjake«. Dočim se »Zveza« trudi doseči sporazum med osobjem in vrhovno oblastjo mirnim potom, delajo divjaki vodo na nasilen nastop, češ, mi bomo ukazovali, vlada pa nas mora ubogati. V vsaki teh nasprotnih si struj je skoraj enako število glasov, prave večine ni nikjer, zato pa ta parlamentino ni dosegel dosedaj pravzaprav še nobenih uspehov. Vlada ga kaj rada prezira, njega namen in pomen je tedaj popolnoma poteptan. Ko je bil lani parlamentino sklican, so divjaki že v prvi seji izjavili, da osobje nima od njega nobene koristi, ker ga vlada ne skliče vselej, kadar se rešujejo važne železničarske zadeve ter so se demonstrativno odstranili. Zvezarji sami pa so bili nesklepčni in poslani nazaj, od koder so prišli. Še hrupnejše pa je bilo zasedanje železničarskega parlamenta letos, ko ga je ministrstvo sklicalo, da se poslanski zbornici predloženi načrt, ki smo ga v eni zadnjih števil »Naše Moči« objavili, skupno prerešeta, preden postane postava. Generalnega ravnatelja državnih železnic je zastopal najstarejši podravnatelj Berrini, ki naj bi pri posvetovanjih predsedoval. Takoj od začetku zasedanja so podali zastopniki sindikatistov Berriniju pismen protest, da se je parlamentino šele po preteku 11 mesecev zopet sklican in sedaj šele, ko je vladna predloga že več tednov izgotovljena. Protest se je prečital na glas pred vsemi zborovalci. Njega vsebina je v bistvu sledeča: Podpisani za vladno predlogo ne morejo biti zadovoljni, ker se ne ozira na vse po uslužbencih stavljen, itak že do skrajnosti prikrojene zahteve. Obljuba na-

daljnih študij tudi ni nič drugega kakor pesek v oči, v tem priča minulost. Hoče se samo zavlačevati. Šele deveto leto obstoja državnega obratovanja se vlada spomni, da glavno ravnateljstvo materielnega in moralnega položaja železničarjev niti ne pozna, da je treba šele posebne komisije, ki bo šele začela študirati. Iz načrta je jasno razvidno, kako neenako se hoče s posameznimi kategorijami postopati, da, nekatere se popolnoma prezira; vpokojenci naj bi ostali prepuščeni sedanjim bedi, izstopivšim uslužbencem naj bi se v pokojninski sklad plačani prispevki povrnili itd. Vse, kar se je javnosti lepega povedalo, ima svoj preprozen namen varanja. Spis sklepa: Umljivo je, da s takim zastopstvom ne moremo biti zadovoljni, ker spravlja le nejasnost med organizacije in ga vlada obvešča samo le o malenkostnih zadevah, in to šele tedaj, ko so že izvedene. Protestiramo proti temu najnovejšemu izzivanju, ki ga izročimo javnosti v obsojdo. Masa železničarjev ni nikakor zadovoljna in bo boj nadaljevala.

Ko je ravnatelj Berrini opozoril zborovalce na važnost posvetovanja, so se takoj pokazala nasprotstva med federalisti in sindikatisti. Večino dveh glasov so imeli zadnji, katerih član Santi je predsednika vprašal, če je kaj upanja, da se zahtevam železničarjev v polnem obsegu ugodi, ker drugače je vsako posvetovanje odveč in brezposembno. Njegov tovariš Fanti je stavil kar formelen predlog, da se zasedanje takoj zaključi, ako predsednik ne more povoljno odgovoriti. Predsednik je izjavil, zastopniki naj izrazijo svoje misli med razpravo, želje predgovornikov pa da bo sporočil vladi. Dva od zveze sta govorila proti predlogom divjakov. Celi prvi dan so zapravili s tem prerekanjem in le malo je manjkalo, da ni prišlo do resnih spopadov. Drugi dan je bil še burnejši. Komaj so se sešli, sta obe stranki zahtevali, da bi predsedoval generalni ravnatelj Bianchi sam. Ko so prišli do tretjega člana načrta, so sindikalisti izjavili, da ne odnehajo od svojih zahtev nič. Med debato sta se dva nasprotnika celo stepla. Ko je popoldne Berrini naznanil, da glavni ravnatelj ne more sam predsedovati in da je opravičen si imenovati zastopnika, se je kraval in pretep ponovil, tako da je predsednik moral zasedanje odgoditi na nedoločen čas. Člani »Zveze«, ogorčeni nad nastopom sindikatistov, so izdali na svoje volilce pismo, v katerem je ves kako in kaj pojasnjen. Vsebinska je v glavnem sledeča: Večina dveh glasov je prepričala, da železničarski parlament ni storil svoje dolžnosti s pravilnim delom. Zveza ni kazala drugim zastopnikom sovražnega obraza, pa tudi pred vlado ni padla na kolena, še manj pa je hotela mlatiti prazno slamo. Da bi se posvetovanje vršilo kratko, stvarno in plodonosno, je Zveza podala vse skrbno zbrane želje po izboljšanju položaja osobja in jih je vložila že pred začetkom zasedanja pismeno. Konstatirano bodi tedaj: 1. Parlamentino se je sklical na zahtevo sindikatistov Merloni in Lazari pri železniškem ministru Ciufeliju. 2. Da se Zvezi ne bi predbacivalo, da ji ni za resno delo, so njeni člani potrpežljivo prenašali vse surovosti sindikatistov. 3. Čeprav so sindikatisti izjavili, da bodo stvarni, so pa vseeno zašli na obstrukcijska prerekanja. 4. Zborovanje se je moralo odgoditi, ker so pričeli divjaki kravalizirati, k čemu niso dali člani Zveze niti najmanjšega povoda, ker odklanjajo odgovornost za posledice. 5. Ob takih razmerah ni bilo mogoče zakonskega načrta izpopolniti v prilog železničarjev, ki bo sedaj sprejet v nesprejemljivi obliki. Sindikat nosi vso odgovornost za razpust parlamenta.

To je bil drugi slučaj, da je železničarski parlament zgrešil svoj namen. Prihodnost nam bo pokazala, koliko zmore ta institucija, ki je edina svoje vrste v vseh modernih državah, železničarjem koristiti. Predvsem pa bo treba, da si osobje izvoli trezno misleče zastopnike.

Samomor. Nadsprevodnik Franc Habicht, nadsprevodnik juž. železnice, je v bližini tobačne tovarne v Ljubljani 16. t. m. skočil pod večerni brzovlak, ki ga je do smrti razmesaril.

Dobro je opravil. Znano je, da so trgovski potniki za sprevodnike osebnih vlakov prava nadloga, ker nimajo nikoli dovolj prostora. Eden teh si je hotel prav na zvit način pomagati, da bi užival prostor enega celega kupeja nemoteno sam. Vstopil je v zadnji vagon ter javil sopotnikom, da morajo vsi prestopiti, češ, ta voz se odpreže tukaj. Seveda je sledilo med splošnim in krepkim zabavljanjem čez železniško upravo preseljevanje v sprednje vagon. Zidek pa se je zadovoljno in škodaželno obenem posmehoval in že čutil,

kako udobno se bo vozil v celem vagonu sam. Ko se je bližal čas odhoda, je vstopil in skrbno zaprl za seboj vrata, da ga ne bi prišel kdo motiti. Službojoči uradnik pa je vse opazoval, in ko je spredel, da zadnji vagon res ni neobhodno potreben, je dal ukaz, da se odpreže. Vlak je odpeljal, in ko je žid opazil, kaj se je z njim zgodilo, je začel kričati, kakor bi mu kdo zob drl, a uradnik ga popolnoma hladnokrvno potolažil, češ, tako ste ukazali, in da bode enkrat prepričani, kako radi mi vsakemu ustrezemo, smo vagon res odpregli, da bi se vi bolj mirno naspali.

O ta nežni spol! Znano je, da uradnicam v nekaterih državnih službah, tako pri pošti in železnici, ni dovoljena močitev. Ta odredba pa je postala frajlam nakrat nevšeč in začele so se gibati za nje odpravo. Dokazati hočejo, da je to protinaravno, protipostavno in celo za obstoj države same nevarno. To nam utegnejo napočiti zlati časi, ko bomo moški doma kuhali, šivali in zibali, naše ženske pa nam bodo služile kruh. Naravnost smešno! Toda oglejmo si celo stvar resno, morda se vendar da iz nje izviti kaj dobrega. Prvič: Zakaj in kako pa je sploh ženska prišla v javne in privatne urade? Zato, ker so cene, če ravno ne vselej neoporečno porabne moči in pa — brez izjeme — po vplivnih protekcijah. Res je sicer, da je za očeta številne družine dobro, če spravi svojo hčer do lastnega čeprav pičlega zaslužka, toda opaža se, da gre večinoma ves ta zaslužek samo za negovanje mode. Zmožnim moškim močem, ki bi si ob primernem zaslužku prej ali slej gotovo radi ustanovili lastno ognjišče, je odseden prostor. Da vpliva poraba ženskih moči po uradih neugodno na plače, je več kakor dokazana stvar, kajti službodajalec preračuna dobro svojo korist; čeprav mora trpeti, da se delo vrši površno, vendar mu koncem meseca ni treba na plačah dosti šteti, in to je zanj poglavitna reč. So firme, ki izhajajo sploh samo z neplačanimi vajenkami; ko mu je ena delala tri mesece zastoj, jo odslovi in najame drugo. Takih žrtev mu pri današnjih žalostnih socialnih razmerah nikoli ne zmanjka.

po pretežni večini slab uradniški material, ko nima nobenih resnih skrbi, kako jo naj klasificiramo potem, če postane žena, gospodinja in morda celo mati. Po pregovoru slone trije vogli hiše na ženi in le enega baje nosi mož; ona spada torej tja, kamor je določena od narave: k ognjišču in k otrokom, tedaj le bo smela reči, da izpolnjuje svojo dolžnost. Urad bodi izključno domena moških, ki si bodo znali izvojevati primerne plače, da bodo svoje lahko in pošteno preživljali. Ob sedanjih konkurenčnih razmerah pa ni čuda, če se smatra zakon za z medom pomazan križ. In kako naj bi bila sedanja prepoved močitev obstoju države nevarna? Močno dvomimo, da bi zakoni z uradnicami dali cesarju kaj krepkih bataljonov, pač pa bi bolnic in hiralnic še bolj primanjkovalo, kakor jih žalibog

že sedaj. Za vsak kulturni napredek smo zavzeti, a temu hrepenenju fantastično navdahnjenih gospodičen pa pri najboljši volji in pri najboljšem razpoloženju ne moremo nikakor pritrditi. Dovolj je že nadlog, čemu še novih. Pamet . . .

Okno v svet.

Psom strežejo, delavci in delavke pa mrjo gladi. V Filadelfiji obstoja hotel »Belevue Stratfort«, ki je namenjen za pse. Bogate Američanke kaj rade v tem hotelu obstajajo, ker njih ljubljencem bolje kakor ljudem strežejo. Natakter v fraku servira psu ob mali mizici kosilo. Posoda je najfinejši bel porcelan. Pasje jedi pripravljajo v posebni kuhinji. Vsak pes spi v posebni sobi na mehkih blazinah. Zdaj pa pomislite, tako bogataši svoje pse negujejo ob časih, ko neštevilno otrok blodi stradajoč po cestah, ko nima na tisoče mož in žena prostora, kamor bi ponoči svoje trudne glave položili, ko umirajo ljudje ob cestah gladi in ko puste ameriškanski milijarderji streljati ljudi zato, ker zahtevajo večji košček kruha . . .

17 delavcev mrtvih! 17 nevarno ranjenih. V Palmi na španskem otoku Mallorca je razpočil v neki veliki predilnici kotel, ko so prišli ljudje na delo. Vsi delavci in delavke so bili podsuti. 17 jih je bilo mrtvih, 17 pa ranjenih.

Mati z 62 otroci. Nedavno se je poročalo, da je neka Roza Salemi v Palermu povila pet otrok, ki so vsi ostali pri življenju. To je zelo redek slučaj, da povije mati pet otrok, a Salemijo je daleko prekosila njena rojakinja Gravata v nekem malem mestu Toskane in tudi vse druge matere, kolikor je to medicinski vedi vseh časov znano. Prvič je povila deklico, nato pa po vrsti dvakrat petorčke, nato dvakrat trojčke, enkrat četvorčke, potem dolgo vrsto let po eno dete ali dvojčke in v poznejših letih še enkrat četvorčke. Mati je bila 62 otrok.

Pivovaren je bilo leta 1913. v Nemčiji 10.967, ki so zvarile 67.468.836 hl,

2.467.231 hl manj kakor l. 1912. Davka so plačale 268.547.297 K. Avstro-Ogrska je štela leta 1913. 1159 pivovaren, 37 manj kakor leta 1912. Piva so zvarili 40.212 hl več kakor leta 1912., in sicer so ga skuhalo v Avstriji 21.581.131 hl, na Ogrskem pa 3.024.518 hl, v Bosni in v Hercegovini pa 151.711 hl. Davka na ipvo so plačevale pivovarne v Avstriji leta 1913. 84.112.647 kron, na Ogrskem 12.799.117 in v Bosni in Hercegovini pa 2.494.101 krono.

Največji top na svetu je vtila tvrduka Krupp v Essenu, Nemčija. Stane 400.000 mark in se ž njim lahko strelja 24 km daleč. Iz Ljubljane torej 2 km dlje kakor do Grosuplja, 2 km čez Borovnico, do Kresnic, do Škofje Loke, Kamnik in Vrhniko bi z lahkoto razstrelili. Iz Trsta bi iz tega topa izstreljena kroglja z lahkoto Nabrežino razstrelila, na Opčini bi ne obstal kamen na kamnu, tudi Vižolje bi bile popolnoma uničene, Draga bi bila prav dobro zadeta, v Dekanih bi kroglja tudi vse uničila. Iz Pulja bi ta top razstrelil Sanvincenat, iz Celja bi uničil celo Rečico na Paki. Iz Fale bi lahko popolnoma razstrelil Maribor. V Celovcu bi ne ostal kamen na kamnu, če bi ta top streljal 2 km pred Velikovcem, v okolici Vrbe, v St. Janžu, v Rožu in v St. Vidu ob Glini. Strel iz tega topa stane 10.000 mark!

Izdajatelj in odgovorni urednik Miha Moškerc. — Tisk Katoliške Tiskarne.

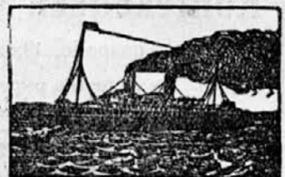
Edina in najkrajša linija v Ameriko!

Samo 5 dni!
iz Havre v
New-York

francoska prekmorska družba.

Veljavne vozne liste (Sikarte) za francosko linijo iz Havre v New-York in listke za povratek iz Amerike v staro domovino, po najnižji ceni.

in brezplačna pojasnila daje samo
ED. ŠMARD
potovalna pisarna v Ljubljani, Dunska cesta št. 18
v hiši „Kmetске posojilnice“.

Pristopajte k Jugoslovan. Strokovni Zvezi!

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.

F. Meršol LJUBLJANA
Mestni trg 18.

Trgovina z modnim in drobnim blagom.

Velika izber vezeln, čipk, rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih robov, ovratnikov, zavratnic, volne, bombaža, suknaa itd.

Prediskanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.

Potniki v Ameriko
Havre kotijo dobro, po ceni in
zanesljivo potovalni naj se obrnejo
na
Simona Šmetelka
v Ljubljani Kolobovarske ulice 28.
Rokovarska Pobjavila daje se brezplačno.

Največja in najstarejša tovarna lončenih peči in raznih lončenih izdelkov Avgust Drelse, Ljubljana

Mnogokrat odlikovana.

Priporoča se slavnemu občinstvu in precastiti duhovščini v naročila na
Štedilna ognjišča in peči

preproste in najfinejše, izvršene v poljubnih modernih barvah in vzorcih najbolj strokovnjaški, solidno in trpežno po najnižjih cenah. Župniščem, samostanom in šolam dovoljujem znaten popust. Ilustrirani ceniki so na razpolago.

Ose gospodinje pravijo

iz popolnega prepričanja:
nobena kava brez : **Francka** :
in začegadelj priporočajo le
„Pravi : **Franck** :
s tovarn. znamko kavin mlinček“

izdelovan iz
najboljših surovin
v tovarni Zagreb.

starost, domovinska občina, občina, ki je izdala delavsko knjižico, vstop v obrtno podjetje, ime imetnika obrta, pri katerem je bil pomožni delavec nazadnje v delu, način uporabe v obrtu, bolniška blagajnica, kateri pripada pomožni delavec, in izstop iz obrta, ter na vsakokratno zahtevo pokazati oblasvenim organom.

Policijskih predpisov o zglaševanju se ne dotika ta zakon.

Te določbe o zapisnikih pomožnih delavcev kakega obrtnega podjetja zadevajo vse delavce, torej tudi vajence.

Imenovane zapisnike morajo gospodarji shraniti vsaj za dobo treh let potem, ko so vanje zabeležili zadnje vpiske. (Min. naredba z dne 24. dec. 1893, drž. zak. št. 7 za l. 1894).

Policijskemu oblastvu morajo obrtniki naznaniti svoje uslužbenice tedaj, če so jih vsprejeli tudi na stanovanje, in sicer se mora to naznaniti tekom 24 ur občinskemu uradu, oziroma varnostnemu oblastvu, kjer tako obstoja.

Ako je gospodar ud kake obrtne zadrage, mora naznaniti vsprejem pomožnega delavca tudi le-tej in pa zadrugi bolniški blagajni (§ 121 o. r., 7. odstavek).

g) o konvencionalnih denarnih kaznih, ki nastopajo ob prestopku delovnega reda, in kam se uporabljajo, in pa o kakih drugih odbitkih od mezde;

h) o odpovednih rokih in primerih, v katerih se lahko takoj razveže delovno razmerje.

Delovni red je najpozneje 8 dni, preden se nabije v delavnicah, v dveh enakoslovnih izvodih predložiti obrtnemu oblastvu, katero naj, ako ne najde v delovnem redu nič protizakonitega, enemu izvodu da svoj »vism« in ga nato vrne obrtnemu oblastvu.

Delovni red služi obrtnim oblastvom, da morejo nadzorovati, kako izvršujejo podjetniki razne predpise obrtnega reda napram svojim delavcem, n. pr. varnostne predpise, predpise o konvencionalnih denarnih kaznih, zavarovanju i. dr. Obrtno oblastvo, kateremu se da delovni red v potrjenje, mora skrbeti, da se vanj ne vsprejmejo kake protizakonite določbe in neprimerno visoke denarne kazni.

Da postane delovni red za delavca obvezen, je treba, da ga delavec pozna, in zato mora podjetnik oziroma njegov namestnik delavca ob vsprejemu na to opozoriti. Ako se pomožni delavec vkljub temu ne seznanil z delovnim redom, ne more se izgovarjati, da ni vedel za dotične določbe.

§ 89.

Bolniška blagajnica.

Tisti imetniki obrta, ki ne pripadajo nobeni zadrugi, imajo dolžnost s prispevanjem pomožnih delavcev ali sami ustanoviti posebno bolniško blagajnico pri svojem zavodu, ali pa pristopiti h kateri že obstoječi.

Bolniško zavarovanje delavcev je urejeno po zakonu z dne 30. marca 1888 (drž. zak. št. 33) in deloma po zakonu z dne 4. aprila 1899 (drž. zak. št. 39).

Vsak obrtnik mora zavarovati svojega pomožnega delavca, in sicer oni, ki je vpisan v kako obrtno zadrugo, v zadrugi bolniški blagajni (§ 121 o. r.), drugim pa je na prosto dano, da ali pri svojem podjetju ustanove posebno bolniško blagajno za svoje delavce ali pa pristopijo h kakim drugi bolniški blagajni.

Za delavce, oziroma obrtne uradnike se v smislu zakona o bolniškem zavarovanju smatrajo tudi vajenci, volonterji (dobrovoljci) praktikanti in druge osebe, ki zaradi še nedovršene izobrazbe nimajo nobene ali le nizko plačo.

Zavarovalne dolžnosti smejo biti oproščene take osebe, ki imajo v slučaju bolezni pravico, da jih podjetnik vsaj 20 tednov oskrbuje v svoji družini in jim daje zdravniško pomoč, ali da se jim izplačuje mezda tudi nadalje. Vendar se sme to zgoditi le z njihovim privoljenjem. — Dalje se smejo zavarovanja oprostiti vajenci, ki so v službi pri članih kake obrtne zadrage, ako ta zadruga skrbi za obolele vajence na ta način, da imajo v slučaju bolezni vsaj 20 tednov pravico do oskrbovanja in zdravniške pomoči.

Navedeni zakon o bolniškem zavarovanju razločuje sledeče vrste bolniških blagajn: okrajne, obratne, stavbinske, zadrugne in društvene bolniške blagajne in bratovske skladnice. O zadrugnih bolniških blagajnah glej § 121 o. r. in sl.

Ustanovitev obratne bolniške blagajne pri kakem obrtnem podjetju je odvisna od več pogojev. Tako odreja § 42 nav. zakona: Podjejniki, ki ima v enem ali v več sosednjih podjetjih v službi 100 ali več delavcev, ima pravico ustanoviti obratno bolniško blagajno. — Ustanovitev obratne bolniške blagajne sme politično deželno oblastvo prepovedati takemu podjetniku le tedaj, ako bi vsled tega trajno prišla v nevarnost zmožnost delovanja okrajne bolniške blagajne, ako je zmožnost delovanja blagajne trajno zagotovljena na tak način, katerega izpozna politično deželno oblastvo za zadostnega.

Prošnje za dovoljenje, da se sme ustanoviti obratna bolniška

Solidno izdelane
dežnike in solnčnike
priporoča
po najnižjih cenah
L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta št. 24.
Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kapljice za želodec, izvrstno, krepljeno in slast do
jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Pospalni prašek, proti oginjanju otrok in proti po-
tenju nog, skatlica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kurjih oces in trde
kože, steklenica 70 v.
„Sladin“ za otroke, skatlica 60 v.
Tinktura za želodec, odvajalno in želodec krepljeno
sredstvo, steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrstni pripomoček proti kašlju, ste-
klenica 1 krono.
Železno vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

IVAN JAX in SIN v Ljubljani,
Dunajska cesta 17
priporoča svojo bogato zalogo raznovrstnih
voznih koles in šivalnih strojev
= za rodbino in obrt. =

Gričar & Mejač
Ljubljana, Prešernova ulica 9
priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode,
dečke in otroke.
Novosti v konfekciji za dame.

Pozor, slovenska delavska društva!
Kupujte svoje potrebščine pri znani
in priporočljivi domači manufakturni
trgovini
Janko Češnik
(Pri Češniku) LJUBLJANA
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri
najnovejše blago za ženska in moška
oblačila.
Cene najnižje. Cene najvišje.
Postrežba poštena in zanesljiva.

Sladni čaj-zajtrk!
Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk, južina dose-
žejo oni, ki namesto kave, čaja, kakao, sladne kave, pijejo
sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto
moke za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za po-
lovico cenejši. Dr. pl. Trnkóczyjev sladni čaj ima ime Sladin in
Moč! Je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg zavoj 60 vin.
Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev
lekarnar Trnkóczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem
otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: le-
karna Trnkóczy: Schönbrunnerstrasse št. 109.
Zdravje! Josefstädterstrasse št. 26, Radezkygatz št. 4.
V Gradcu: Sackstrasse št. 4.
Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe.
Za resničnost tega naznanila jamči 6 tukaj navedenih tvrdk
Trnkóczyjevih, istotako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

Svoji k svojim!
A. LUKIČ
Ljubljana, Pred Skofijo št. 19.
Konfekcijska trgovina
za dame, gospode, dečke in deklice
se najtopleje priporoča.

Peter Kozina & Ko.
Tovarna čevljev v Trzinu,
Gorenjsko.
Najmodernejšo podjetje monarhije.
Otvoril sem lastno prodajalno
Na drobno v Ljubljani Na debelo
Breg št. 20 (Cojzova hiša).

Varstvena znamka.

A. & E. SKABERNÉ, Mestni trg št. 10
Velika zaloga manufakturnega blaga, različno
sukno za moške obleke, volнено blago, kakor
ševijoti, popelin, delen, itd. za ženske obleke. —
Perilno blago, cefirji, kambriki, batisti v bogati
izbiri. Različno platno in šifoni v vseh kako-
vostih in širinah; potrebščine za krojače in šivilje.
Flanelaste in šivane odeje, različne preproge za
postelje, kakor tudi cele garniture. — Novosti
v volnenih in svilenih robcih in šalih. Namizni
prti, servijeti in brisalke iz platna in damasta.
Priznane nizke cene!
Posebni oddelek za pletenine in perilo. Vse
vrste spodnje obleke za ženske in moške, kakor:
srajce, hlače, krila, bodisi iz šifona ali pa tudi
pletene iz volne ali bombaža. — Največja izbira
v nogavicah v vseh barvah kakor tudi v vseh
velikostih za otroke. — Predpasniki najnovej-
ših krojev iz pisanega blaga, šifona, listra in
klota. Stezniki ali moderci od najcenejših do naj-
finejših. Fini batististi, platneni in šifonasti
žepni robci. — Zaloga gosjega perja in puha.
Vedno sveže blago!

Najboljša, najsigurnejša prilika za štedenje!
Ljudska Posojilnica
registrovana zadruga z neomejeno zavezo
v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 6
pritličje, v lastni hiši, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo
sprejema hranilne vloge in vloge v
tekočem računu, za katere jamčijo
ne samo njeni zadružniki, temveč tudi
cela dežela Kranjska
in jih obrestuje po
4³/₄ 0/0
brez kakega odbitka, tako da sprejme vlož-
nik od vsakih vloženih 100 kron čistih
obresti 4.75 kron na leto. Stanje vlog je
bilo koncem marca 1913 čez 22 milijonov
kron. Za nalaganje po pošti so poštnohra-
nilnične položnice brezplačno na razpolago.
Načelstvo.

blagajna, je vlagati pri političnem deželnem oblastvu, proti kate-
rega odklonitvi je dovoljen priziv na ministerstvo.

Podjetniku takega obrta, ki je zvezan za ondi službujoče de-
lavce s posebnimi nevarnostmi za zdravje, sme politično deželno
oblastvo brez ozira na število službujočih delavcev naložiti dolžnost,
da ustanovi obratno bolniško blagajno (§ 43 navedenega zakona). —
Proti takemu ukrepu političnega deželnega oblastva je dopusten
priziv na ministerstvo.

§ 90.

Konvencionalne denarne kazni.

Konvencionalne denarne kazni, katere so se pomožnim delav-
cem naložile ob prestopkih delovnega reda, in pa njih uporabo je
vpisati v seznamek, v katerega morejo pogledati oblastva in pomožni
delavci in kateri naj se predloži obrtnemu oblastvu, če meni kak
pomožni delavec, da se mu krivica godi s pobiro ali uporabo kon-
vencionalne denarne kazni.

Konvencionalna globa se imenuje ono povračilo škode, katero
se v pogodbi določi vnaprej za slučaj, da bi se kaka obveznost ne
izpolnila ali ne izpolnila tako, kakor bi se morala.

Konvencionalne denarne globe, katere morajo plačevati po-
možni delavci v slučaju prestopka delavnega reda, se smejo upo-
rabljati le v blage namene. Zato je treba v gorenjem paragrafu
omenjenih zapisnikov, da se more obrtno oblastvo prepričati, kako se
uporabljajo dotični kazenski zneski, in prepričati morebitno zlorabo.
Sploh se pa mora že v delavnem redu določiti, kako se bodo upora-
bljale denarne kazni (§ 88., a. črka g).

§ 91.

Kar se je v tem oddelku reklo o imetnikih obrta kot delodajal-
cih ali gospodarjih, velja tudi za njih namestnike, v kolikor se ne
uporabljajo posamezna določila, po tem, kakor je stvar, samo na
osebo imetnika obrta.

Pravno stališče obrtnikovega namestnika, oziroma zakupnika
je vohče tako kakor gospodarjevo, ker ima splošno iste pravice in
dolžnosti napram zakonu in delavcem, razen v onih slučajih, ko se
razume samoobsebi, da zadeva kaka zakonita določba le lastnika,
oziroma le namestnika ali zakupnika. Glej tudi §§ 55. in 139. o. r.

§ 92.

Na trgovske pomočnike, trgovske vajence in trgovske slugе se
določila tega poglavja uporabljajo samo v toliko, ako ni kaj dru-
gega ukrenjenega v trgovinskem zakoniku.

starost, domovinska občina, občina, ki je izdala delavsko knjižico,
vstop v obrtno podjetje, ime imetnika obrta, pri katerem je bil
pomožni delavec nazadnje v delu, način uporabe v obrtu, bolniška
blagajna, kateri pripada pomožni delavec, in izstop iz obrta, ter
na vsakokratno zahtevo pokazati oblastvenim organom.

Policijskih predpisov o zglaševanju se ne dotika ta zakon.

Te določbe o zapisnikih pomožnih delavcev kakega obrtnega
podjetja zadevajo vse delavce, torej tudi vajence.

Imenovane zapisnike morajo gospodarji shraniti vsaj za dobo
treh let potem, ko so vanje zabeležili zadnje vpiske. (Min. naredba
z dne 24. decembra 1893, drž. zak. št. 7 za l. 1894.)

Policejskemu oblastvu morajo obrtniki naznaniti svoje usluž-
benice tedaj, če so jih vsprejeli tudi na stanovanje, in sicer se mora
to naznaniti tekom 24 ur občinskemu uradu, oziroma varnostnemu
oblastvu, kjer tako obstoja.

Ako je gospodar ud kake obrtne zadruge, mora naznaniti
vsprejem pomožnega delavca tudi le-tej in pa zadrugi bolniški
blagajni (§ 121. o. r., 7 odstavek).

§ 88 a.

Delovni čas.

V tovarnah in tistih obrtnih podjetjih, v katerih dela nad 20
pomožnih delavcev v skupnih prostorih, mora biti v imenovanih
prostorih nabit deloven red, ki ga naj podpiše obrtni imetnik in ki
naj se vsem pomožnim delavcem na znanje dá ob njih vstopu; v tem
delovnem redu so naznanja čas, kdaj se začneja njegova veljava
in pa seobno naslednja določila:

- a) o različnih vrstah (kategorijah) delavcev in pa o načinu, kak
opravek imajo ženske in mladostni pomožni delavci;
- b) o načinu, kako mladostni pomožni delavci uživajo predpisani
šolski pouk;
- c) o delovnih dnevih, začetku in koncu delovnega časa in o de-
lovnih odmorih;
- d) o času obračuna in izplačevanja mezd;
- e) o pravicah in dolžnostih nadzornega osebja;
- f) o ravnanju z delavci, ako kateri oboli ali se ponesreči.

§ 88.

Seznamki delavcev.

V vsakem obrtnem podjetju je pisati o vseh pomožnih delavcih
v knjižji obliki seznamek, v katerem se zabeleži ime in priimek,